

BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

VRIENDEN VAN DE STOLP

Boerderijen Beeldbank: www.boerderijenstichting.nl | Volg Vrienden van de Stolp ook op Facebook

NIEUWSBRIEF NR. 99, DECEMBER 2019

FOTO: KENNETH STAMP

STOLPENOOGSTFEEST,
OOGSTEN EN ZAAIEN

DE ONDERGRONDSE
STOLP

STOLP AWARD VOOR
JAN DE GROOT

FOTO: ARCHEOLOGIE WEST-FRIESLAND

AANNEMERSBEDRIJF WEST-FRIESLAND

AWF

Dr. Nuyensstraat 20 • 1617 KC Westwoud • info@awfbouw.nl • www.awfbouw.nl

Aan- of verkoop stolpboerderij?

Wij staan vierkant achter u

agriteam
MAKELAARS EN TAXATEURS

072 503 97 97 | www.agriteam.nl

Ontwerp en aanleg landelijk erf en tuin

- Erf- en tuinontwerp landelijke tuinen/erven, boerderijerven
- Beplantingsplan en aanleg
- Advies onderhoud beplanting zoals boomgaarden, bosjes en weiden (ontwikkeling bloemenweiden)
- Kwaliteitsplan bij vergunningaanvraag bouw schuur, stal, ed.

INFO@LANDERADE.NL 06-39843826 WWW.LANDERADE.NL

RIJNDEKKERS BV

Zwaagdijk-Oost 286, t. 0229 262140, m. 06 20548854
info@rietdekkersbedrijfsijm.nl, www.rietdekkersbedrijfsijm.nl

onderlinge DE VEENHOOP

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden. Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steen/riet vanaf 1,60‰ en woning steen/schroefriet vanaf 0,80‰.

Hoornseweg 2, 1687 ND WOGNUM, telefoon 0229 57 22 57
www.ovmdeveenhoop.nl, info@ovmdeveenhoop.nl

INHOUD

4	STOLPENOOGSTFEEST	14	TAART EN BLOEMEN VOOR
9	STOLP AWARD VOOR JAN DE GROOT		BRANDBLUSSERS
10	INUNDATIES EEN RAMP VOOR	15	KIEK 50 EN 51
	POLDER EN STOLPEN	16	DE ONDERGRONDSE STOLP
13	STOLPEN IN DE KUNST	19	STOLPEN IN HET NIEUWS

VOORWOORD NUMMER 99

Ruim 100 vrienden kwamen 5 oktober naar het oogstfeest. Stolpen 'zijn de fysieke getuigenis van een eeuwenlange agrarische ontwikkeling en zijn daarmee een onderdeel van ons cultuurhistorisch landschap'; aldus Zita Pels, gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, die als 'nieuw gedeputeerde' bij het oogstfeest haar waardering liet blijken voor de wijze waarop BSNH stolpen wil behouden. Ook zij continueert de duurzame beleidslijn dat stolpen samen met erven en landschap een uniek icoon en drager van de Noord-Hollandse identiteit vormen. Met de introductie van een stolpencoach en het maken van een waarderingskaart van alle stolpen maakt de provincie duidelijk het niet bij woorden te laten.

Tijdens de zomerperiode hebben we nog drie boeiende colleges georganiseerd. Het delen van kennis blijft een belangrijk thema. Nu nemen we de tijd om het op kennis gerichte project 'Levende Stolperven' verder voor te bereiden. Stolpencolleges en excursies zullen we wederom programmeren. Als u ideeën heeft, laat het ons weten; uw kennis is immers een belangrijke drager voor behoud. En nu samen op voor nummer 100 van 'De vrienden van de stolp'.

Peter van Zutphen, voorzitter

Aandacht voor Marinus van Dintel

STOLPENOOGSTFEEST FEEST VAN (H)ERKENNING

OOGSTEN, NA TWEEDE JAAR VAN ZAAIEN

Vrijdag 4 oktober was qua weersomstandigheden een uitgelezen polderdag die naadloos aansluit bij het stolpenoogstfeest dat de Boerderijstichting voor de tweede keer op rij organiseerde. Bovendien was het ook dierendag. Een mooie combinatie van elkaar aanvullende evenementen en zo was een beter begin bijna niet mogelijk. De stoere stolpboerderij De Buitenwerkplaats van ambassadeurs Maud en Dagobert aan het Noord-Hollands Kanaal, bij het dorpje Spijkerboor in de kleine droogmakerij Starmmeer ten zuiden van De Rijk, was de gekozen plaats van handeling. Een perfecte keuze.

Prikkelend programma

De noodzakelijke voorbereidingen even buiten beschouwing latend, begon het stolpenoogstfeest rond het middaguur. Een inloop met een min of meer gezamenlijke lunch was de start van wat een prikkelend middagprogramma zou gaan worden. Alle sprekers stonden keurig gerangschikt volgens een

helder tijdschema met vermelding van hun individuele bijdrage, waarbij naam, organisatie en eventuele titulatuur niet ontbraken. Na de smakelijke lunch en het tegelijkertijd nestwarm raken, toog het gezelschap stolpenvrienden en -vriendinnen en genodigden naar de bovenzaal, want zo mag je de grote en lichte vergaderruimte in De Buitenwerk-

plaats wel noemen. Omdat die zich direct onder het majestueuze stolpdak bevindt, was het 'tot de nok toe vol'.

Opwekkingstoespraak gedeputeerde

Ceremoniemeester Irma Stroet opende niet zonder trots het stolpenoogstfeest en heette alle stolpvrienden en genodigden welkom.

Nieuw magazine voor de gedeputeerde

Aanmelden bij NRF

Voorzitter Peter van Zutphen presenteerde nummer 2 van het magazine 'De Stolp' dat de activiteiten van het afgelopen jaar coverde aan Zita Pels, gedeputeerde van de provincie Noord-Holland voor Cultuur en Erfgoed. Iedereen kon zien dat het goed was en alle aanwezigen kregen dan ook een exemplaar mee naar huis. Daarna hield mevrouw Pels een opwekkende toespraak waarin zij haar waardering voor het goede werk van de Boerderijstichting en de Community Vierkantdelers uitsprak. Zij introduceerde het initiatief van een stolpenconsulent (zie kadertekst pagina 7). Ook deelde zij de zorg over de teruggang van het aantal stolpen door verschillende oorzaken, ondanks alle initiatieven tot behoud door hergebruik. Een ontwikkeling die zij samen met anderen, waaronder de BSNH, wil keren. Lees de bemoedigende toespraak die hier in zijn geheel is overgenomen.

Lezingen, Stolp Award en oogst

Hierna was het de beurt aan Marinus van Dintel van Erfgoed Zeeland, die met het publiek in gesprek ging over betere bestemmingen voor boerderijen aan de hand van uitgevoerd onderzoek in het zuiden van ons land. Van Dintel maakte de tongen los en poneerde de stelling dat eigenaren de hoeders zijn van het agrarisch erfgoed. Zij dienen van meet af aan betrokken te worden en in hen dient duurzaam te worden geïnvesteerd, waren onder andere zijn stellingen. Na de pauze was het woord aan Jochem Koelemeijer. Hij nam ons bij de hand langs de uitgebreide vormtaal van stolperf en omringend polderlandschap. Aan de hand van praktijkvoorbeelden (Jochem is tuin- en landschapsontwerper) toonde hij enthousiast een varia aan toegepaste oplossingen. Hiervan liet hij ontwerpen, schetsen en uitgevoerde projecten zien. Ook Koelemeijer kon op veel aandacht rekenen. Tussendoor werd Nel Sepers uit Nieuwe

TOESPRAAK ZITA PELS, GEDEPUTEERDE CULTUUR EN ERFGOED PROVINCIE NOORD-HOLLAND

'NIEUW, DUURZAAM PERSPECTIEF VOOR STOLPENBEHOUD DOOR HET STIMULEREN VAN GEMEENSCHAPPELIJKE WAARDEN'

Dank voor deze ontvangst. Ik heb grote waardering voor uw Boerderijstichting en uw Community Vierkantdelers. Dit vanwege uw missie om de stolpboerderij te behouden door het delen en verspreiden van kennis en ervaring. De stolpboerderij is immers een historisch boerderijtype dat gedurende vier eeuwen alleen in Noord-Holland werd gebouwd en daarmee bepalend is voor de identiteit van onze provincie. Stolpen zijn de fysieke getuigenis van een eeuwenlange agrarische ontwikkeling en zijn daarmee een essentieel onderdeel van ons cultuurhistorisch landschap. De Boerderijstichting voert daarom terecht het motto: 'Zonder de stolp zou Noord-Holland Noord-Holland niet meer zijn'.

Uw missie past goed binnen ons erfgoedbeleid, dat erop is gericht om het maatschappelijk belang van de stolpboerderij te dienen door eigenaren van stolpboerderijen te ondersteunen in het duurzaam behoud van hun stolp, onder meer door advisering over toekomstig gebruik, maar ook door subsidiëring en financiering. Dit omdat het behoud van stolpboerderijen in eerste instantie wordt gedragen door eigenaren. De praktijk wijst uit dat ze dat ook vergaand doen en daarmee hoeders van dit erfgoed zijn en voor continuïteit zorgen. Dat is ook de reden dat wij komend anderhalf jaar stolpeigenaren ondersteunen door een bijdrage te leveren aan de advieskosten voor de stolpenconsulent. Deze onafhankelijke adviseur helpt eigenaren tijdens een keukentafelgesprek waarbij de ruimtelijke kwaliteit bij transformaties wordt vergroot.

Ondanks de vele initiatieven tot behoud door hergebruik staat dit icoon in de gehele provincie onder druk ten gevolge van bedrijfsbeëindiging en initiatieven in het landschap. Iets minder dan de helft van de 10.000 stolpen die de provincie in 1950 nog telde is inmiddels verdwenen. De 5000 resterende stolpen vormen evengoed nog een indrukwekkend aantal getuigenissen van

ons agrarisch verleden. Ongeveer 10 procent wordt beschermd als monument. Van de overige 90 procent hebben we nog onvoldoende inzicht in de cultuurhistorische waarde. Er zijn zorgen dat de onbeschermd stolpen door sloop nog verder in aantal terug zullen gaan.

Daarom ben ik op dit moment aan het verkennen of we tot een nieuwe opdracht kunnen komen om deze ontwikkeling te keren. Deze opdracht zou inhouden dat we een waarderingskaart voor stolpen maken - de Noord-Hollandse stolpenkaart - waarin we de onbeschermd stolpen een cultuurhistorische waardering geven.

Ik zou die waardering willen maken op basis van criteria die we samen met gemeenten en andere partners in het veld - waaronder uiteraard uw Community - willen ontwikkelen. Tezamen kunnen we dan nog sterker de schouders zetten onder het behoud van de stolpen. De stolpen waar u en ik zo trots op zijn, die belangrijke dragers van ons cultuurhistorisch landschap, verdienen een goede bescherming. Ik zie ernaar uit om de komende jaren dit samen met uw Boerderijstichting en uw Community Vierkantdelers te bevorderen.

Dank voor uw aandacht.

Niedorp (via het aanwezige Nationaal Restauratiefonds) uitgeroepen tot de 100e deelnemer aan de community en greep Peter van Zutphen de gelegenheid aan om Jan de Groot uit Middenbeemster te eren voor diens jarenlange inzet voor het behoud van stolpen. Onder andere door het opzetten van een groot archief van foto's met stolpen en hun bewoners en het mede organiseren van vele stolpen-excursies. Jan redde de stolp Westerhem en Jan is nog steeds bestuurslid van de stichting Westfries Families, verbonden aan het Westfries Genootschap. Het luid opklinkende applaus ging deze middag compleet aan een overdonderde De Groot voorbij. Fred Gardner, lector innovatiemodellen duurzame energie bij Inholland Alkmaar, deed een belangrijke oproep. De school zoekt tien stolpen (het liefst verspreid over de provincie) van verschillende modellen en typen voor het uitvoeren van een breed duurzaamheidsonderzoek. Mogelijk in samenwerking met de NHEC. Het is de bedoeling deze pilots te doen met teams van vijf technische studenten in een zo kort mogelijk tijdbestek. Interesse? Denk er over na. BSNH houdt u op de hoogte, zodra meer nieuws bekend wordt.

Intermezzo en stolpenquiz

Voor en na de pauze was er ook de mogelijkheid de stolpzinnen enigszins te verzetten. Dichter Arthur Lava en grafisch kunstenaar Harm Noordhoorn sleepten het publiek met gedichten naar een ultieme climax. Naar het drukken van een stolpface en een waarachtige stolpwave. Als kokende lava liet Arthur zijn dichtregels door de zaal kolken, regels die begonnen met de gloedvolle woorden: 'Tijdgenoten! Vrienden! Hoor toe!' Om later te vervolgen met: 'Ja, aanpakkers, in wat ons niet naar het hoofd stijgt, zijn wij ten slotte het best.' Ondertussen vervolmaakte Harm zijn grafisch kunstwerk, terwijl Arthur niet ophield de toehoorders met dichtregels te bestoken.

'Ja hoofdrolspelers, school samen in het hooggestemde. Beklim die rots en zie hoe fabelachtig mooi het uitzicht op voldoening is. Wees trots.'

Op de tonen van de sirtaki, een Griekse dans, leidde Arthur de stolpwave in. Hij gunde het publiek een eenmalig voorbeeld en toen moest iedereen aan de bak: 'Dans, dans, dans en voel hoe je opgaat in een nieuwe beweging. Alles wentelt zich geweldig om. We jagen een revolutie na. Hoppa!' Bij dat steeds herhaalde hoppa gingen alle armen in de lucht en riepen de stolpvrienden luidkeels en in koor: 'Hoppa!'. De gedrukte stolpface werd gewonnen door een blije, maar tot dit moment onbekend gebleven stolpenvriendin. Zie de omslag van dit nummer.

Na de pauze deed de stolpenquiz minstens evenveel stof opwaaien. Echter, dankzij de deskundige en strakke leiding van quizmasters Renee Stroomer en Willem Messchaert verliep de stolpenquiz spannend en naar behoren. Hiervoor was de zaal in groepen verdeeld en vergden sommige vragen diepgaand onderling overleg. De winnaars kwamen uit de groep deelnemers met het geringste aantal foute antwoorden. Hierna moesten zij zich individueel door een bloedstollende finale werken. De laatste vraag, hoeveel bladzijden het bekende boek van L. Brandts Buys telde, diende als scherprechter. Uiteindelijk ging Jon van Diepen uit Wadwijer er met de begerenswaardige hoofdprijs vandoor: een antiek exemplaar van de eerste druk van 'onze' stolpenbijbel.

Een buitengewoon genoeglijke nazit was de afsluiting van een zeer geslaagd stolpenoogstfeest, waar het goed oogsten bleek. 'Hoppa!'

WM

Intermezzo met grafiek en voordracht

Jochem Koelemeijer leidt ons door de tuin

Levendige discussie

Jan de Groot en zijn Stolp Award

Jon van Diepen wint de eneroverende stolpenquiz

STOLPENCONSULENT MOOI NOORD-HOLLAND ZOEKT PILOTS

Zoals door Zita Pels, gedeputeerde Cultuur en Erfgoed van de provincie Noord-Holland, benoemd in haar speech tijdens het laatste stolpenoogstfeest, zijn de eigenaren van stolpboerderijen de hoeders van dit erfgoed. Het behoud van stolpboerderijen wordt dan ook voor een groot deel gedragen door eigenaren, en de provincie wil deze stolpeigenaren daarin ondersteunen door het komende anderhalf jaar een bijdrage te leveren aan de advieskosten voor de stolpenconsulent van MOOI Noord-Holland.

De stolpenconsulent begeleidt eigenaren en andere initiatiefnemers bij de transformatie van hun stolpboerderij: dit kan zijn splitsing, herbestemming, functiewijziging en sloop of nieuwbouw. De stolpenconsulent brengt initiatiefnemer en gemeente samen aan de keukentafel om daar de wederzijdse wensen te bespreken en te vertalen naar een advies.

Het stolpenadvies is een adviestraject op maat en beoogt de ruimtelijke kwaliteit bij transformaties te vergroten. Het advies is vooral doeltreffend wanneer regels en uitgangspunten van de gemeente

op gespannen voet staan met wensen en eisen van de initiatiefnemer en/of eigenaar, óf bij een ingrijpend ruimtelijk plan waarvoor de gemeente een tegenprestatie als voorwaarde stelt.

MOOI Noord-Holland is voor de stolpenconsulent op zoek naar pilots, de provincie Noord-Holland ondersteunt namelijk tot eind 2020 de stolpenconsulent. Dit doet ze om de (aspirant-)stolpeigenaar te ondersteunen bij de vaak complexe transformatie van stolpboerderijen. De ondersteuning bestaat uit een financiële tegemoetkoming voor enkele pilotprojecten van maximaal € 2.000 en 50% van de advieskosten. Het aantal projecten is gelimiteerd.

Bijgevoegd bij deze nieuwsbrief vindt u de brochure van de stolpenconsulent met meer informatie, maar u kunt ook de website www.mooinoord-holland.nl/stolpenconsulent/ bezoeken. Daar vindt u meer informatie over de werkwijze van de stolpenconsulent.

U benadert stolpenconsulent Rosanne Bruinsma via 072 - 520 44 59 of r.bruinsma@mooinoord-holland.nl.

Heerlijke streekproducten

Eet smakelijk

Vierde en laatste boek met stellingverhalen

Stichting Uitgeverij Noord-Holland
Postbus 40, 1520 AA Wormerveer
bestellen@uitgeverijnoordholland.nl
www.uitgeverijnoordholland.nl

€ 24,95

(excl. verzendkosten)

ook uw stolpboerderij kan energie-neutraal!

Warmtebelang
Buitenshuis energieadviesbureau

AARDWARMTE:
Comfort in
4 seizoenen

www.warmtebelang.nl

KWANTES
makelaardij
de sleutel tot bezit

UW STOLP VERKOPEN?
Dat roept vragen op ...

Waar begin ik? Wat is mijn stolp waard?
Hoe verloopt een verkoop traject?
Wat zijn de kosten? Waar moet ik op letten? Hoe krijg ik de beste prijs voor mijn stolp?

Bel ons voor helder en vrijblijvend advies

Kwantes Makelaardij, Middenweg 9 te 1619 BL Andijk
www.kwantesmakelaardij.nl | 0228-59 22 44

NVM BUITEN STATE Makelaars funda in business R EGISSEERD TAXATEUR

ARCHITECTENBUREAU
LEIN

restauratie
transformatie
nieuwbouw
verbouw

Zaanweg 59, Wormerveer
075-6287686, www.kleinbv.nl

sd — a
sander douma architecten

Noordervaart 73
1841 GB Stompeteren
072 - 503 98 47
post@sd-a.nl
www.sd-a.nl

STOLP AWARD BOVEN SCHOORSTEENMANTEL IN MIDDENBEEMSTER

JAN DE GROOT VIERKANT ACHTER DE STOLP

Jan de Groot uit Middenbeemster kreeg 4 oktober tijdens het stolpenoogstfeest in de Starnmeer tot zijn grote verrassing een Stolp Award uitgereikt. Stolpvoorzitter Peter van Zutphen kwam woorden tekort om de motivering voor deze pluim te duiden. Het kwam erop neer dat Jan een enorme stolpenstaat van dienst bij elkaar had gesprokkeld. De Groot organiseerde jarenlang excursies naar stolpboerderijen all over de provincie. Ook bleek Jan te beschikken over een parate kennisbank van stolpen met hun bewoners. Kennis die hij steeds belangeloos en met liefde ter beschikking stelde. Hieronder een nadere kennismaking met een stolpenkanon, maar vooral met een aardig mens.

Boerenzoon

Jan de Groot is een boerenzoon, een echte polderjongen, maar dan uit de droogmakerij. Zijn wortels gaan terug tot minstens 1670 en je zou kunnen beweren dat Jan roots heeft in zowel de Schermer als de Beemster. In dit werelderfgoed wordt Jan bijna 80 jaar geleden geboren als zoon van een fruitkweker. De vader van Jan runt aan de Oostdijk een klein agrarisch bedrijf van 3 hectare. Te klein om dit samen met zijn broer Gerrit voort te zetten. Jan volgt weliswaar de tuinbouwschool, maar belandt via de bomenhandel ('Joh, in de Flevopolder gingen er toentertijd 1.000 op een hectare.') als jongste bediende in de dan opkomende kassenbouw. Hij begint bij Voskamp & Vrijland en reist 40 jaar als vertegenwoordiger kriskras door heel Nederland. Gemiddeld 50.000 km per jaar. 'Dan zie je onderweg heel veel boerderijen.'

Verzameling

Of het een iets met het ander te maken heeft, weet Jan niet. Maar als Beemsterling begint Jan een enorme verzameling foto's aan te leggen, waaronder stolpboerderijen. Een verzameling die uitgroeit tot een klein archief van 3.000 exemplaren. Die komen voornamelijk uit familie-albums en archieven waarvan hij haarscherpe duplicaten maakt en daarbij vervolgens de bewoningsgeschiedenis uitzoekt. 'Dat is soms nog een hele uitzoekerij en kost meestal sloten tijd, zeker als je ervoor op pad moet', aldus speurneus De Groot. In de meeste gevallen komt Jan een heel eind, zoals ie het zelf eufemistisch uitdrukt. Dit 'kleine' fotoarchief is

werkelijk een indrukwekkend geheel en soms is hem zelfs de naam van het paard bekend. Jan de Groot heeft zelfs een favoriete fotograaf. Dat is ene Swaab uit Amsterdam, die net na 1900 actief is en stolpen in de winter vastlegt. Bomen en struiken zonder blad, dus vol zicht op de stolpboerderij. En daar gaat het Jan immers om. Stolpen.

Favoriet

Naast zijn bezigheden voor het eigen stolpenarchief is Jan ruim tien jaar betrokken bij de organisatie van de jaarlijkse stolpenexcursie voor de Boerderijenstichting. Buitenom en binnen kijken dat was het devies. Graag denkt Jan terug aan die tochtjes naar de Wieringerwaard en steekt van wal over de Pieter's Hoeve. Desgevraagd heeft Jan zelf een favoriete stolpboerderij. Dat is zonder enige twijfel De Eenhoorn, de statige stolpboerderij aan de Middenweg in de Beemster. Jan start een lofzang op de bouwstijl van deze stolp tot hij plotseling stopt en peinzend rondkijkt. Hij zucht en laat een korte stilte vallen. Om vol vuur te vervolgen dat Broedersbouw aan de Oostdijk er bestlist ook mag zijn. In deze oude stolp is zo veel binnenruimte dat er negen appartementen in zijn

gerealiseerd. 'Dat is bijna koninklijk aan de Herengracht wonen, maar dan op het platteland.' Vervolgens is Jan niet meer te houden als hij begint te vertellen dat ook eenvoudige stolpen het bekijken meer dan waard zijn. Hoe eenvoudiger, hoe beter, want een stolp is ten slotte niet meer of minder dan een bedrijfsgebouw dat eeuwenlang onderdak bood aan een buitengewoon boeiende bedrijfstak: de agrarische sector. Veefokkers, melkbedrijven, kaasmakerijen, gemengde bedrijven, akkerbouwers, tuinderijen en fruittelers, noem de hele boel maar op. Diep in z'n hart zou Jan nog wel in een stolp willen wonen, maar dat zou niet meer gaan. Het zou nu z'n bankroet betekenen. Je moet over een dikke portemonnee of twee rechterhanden beschikken om een stolp te onderhouden. Daar gaat het immers om. Boeren, stolpbezitters en nieuwe eigenaren die geld steken in dit onovertroffen agrarische erfgoed. Liefst met ruimere en stimulerende maatregelen die leiden tot duurzaam stolpbehoud. 'Mijn leven was niet saai', aldus een trotse Jan de Groot.

WM

(met dank aan het Noordhollands Dagblad)

FOTO COLLECTIE MW.A. VAN TWISK-WILLIG

De stolpboerderij van de familie Willig in 1950

75 JAAR GELEDEN: DE STARNMEER VOOR DE TWEEDE KEER BLANK

INUNDATIES EEN RAMP VOOR POLDER EN STOLPEN

In 1944 werd de polder Starnmeer voor de tweede keer onder water gezet. Dit keer door het Duitse bezettingsleger. Water diende zowel in 1940 als vier jaar later als wapen en dit middel werd door mens en dier gevreesd. Het onder water zetten veroorzaakte veel leed en schade. Dit voorjaar verscheen bij Uitgeverij Noord-Holland in Wormer een uitgave over deze inundaties, bijeengebracht door de auteurs Jan en Thea de Roos uit Haarlem, onder de titel 'Geen soldaat kan de polder regeren'.

Afgelopen zomer haakte museumgemaal Wilhelmina (Schermer) in op dit thema met een kleine, maar indrukwekkende expositie. Hierop kwamen verschillende reacties binnen, waarvan een van het echtpaar Jan en Annie van Twisk-Willig uit Heerhugowaard. Deze willen wij u niet onthouden.

Zuiddijk in De Rijp met op de achtergrond de kerk 1944-1945

Levendige herinneringen

Annie Willig maakte als kind de inundatie van 1944 mee. Zij werd in 1940 in de Starnmeer geboren, waar haar vader, Siem Willig, een veehouderij had aan de Starnmeerdijk tegenover Westgraftdijk. De stolpboerderij stond wat hoger en bleef daardoor tijdens de inundaties van 1940 en 1944-1945 redelijk droog. Mevrouw Van Twisk-Willig reikte een brief aan van medio maart 1944 die haar vader Siem (S.) had verstuurd aan Gon (G.) Blokker-Otjes en haar man Niek (N.) Blokker in Sint Maartensvlotbrug. Gon was de zus van de vrouw van Siem Willig, Anna Otjes. Beide stellen waren op dezelfde dag in april 1928 getrouwd. De brief geeft een pakkend beeld van de onzekerheid en moeilijkheden in de Starnmeer, nadat deze polder een week eerder weer blank was gezet en nu door het Duitse leger. Deze onderwaterzetting zou duren tot mei 1945. De brief volgt hier onverkort.

Starnmeer, 14 Maart 1944

Beste G., N. en kinderen,

We dachten dat jullie het via Alkmaar, allang wisten. Nu het is volop "Hou Zee" in de Starnmeer. Antoon v. Petten vaart met het schuitje van huis tot onze poort. Vandaag voor 4 weken, dat was op 15 Febr. bracht de gemeente werkmans van Akersloot de briefjes rond, dat reeds op 21 Febr. de Starnmeer geïnundeerd zou worden. Dat was een paniek. Den volgende dag reden ze al met hooi, maar omdat alles zoo gauw niet weg kon, is het uitgesteld tot 7 Maart. Dinsdag 7 Maart om 9 uur zijn de duikers opgezekt en Zondag 12 Maart om 4 uur weer dicht. De Beemster stond vandaag nog open. Niemand wist hoe hoog het [water] zou komen. Het is ongeveer even hoog als in 1940. Het hobbelstuk staat er ruim half onder. Verder is de tocht bar opgezekt en komt het [water] in de greppels, ondanks [dat] ik alles heb afgedicht. Vooral aan de kant van Rotteveel valt het niet mee. De kaai laat zeker puur door. Maar verderop in de Starnmeer zelf is alles water. Die hoek bij P. Groot is ook nog een heel stuk droog, en de plaats van K. Bakker (Jan Haan), A. de Koning en C. Koster (eerder H. Bus), die liggen tusschen de geniedijk en 't Markerveld. Vandaag door de Noord-Wester storm was 't hier heel wat afgezakt, maar tegen den avond toen de wind wat bedaarde komt het [water] weer terug en staat b.v. het weggetje geheel blank. Als we nu nog maar blijven mogen wonen, want we hebben allen een Ontruimingsbevel in huis. Volgens Burgemeester wel, maar dan voor eigen risico. Als het maar geen Militair gebied wordt. Er gaan nu weer stijve geruchten dat Oost- en West-Graftdijk, Spijkerboor, de Rijp en Marken [binnen] ontruimd moeten worden, nu dan laten ze ons ook niet zitten. Een feit is dat, van de Weduwe P. Groot-v.d. Oord te Marken-Binnen afgebroken worden, 1e huis (is bijna vlak) van de werkmans, 2e Renteniërswooning (pannen er af), 3e de Boerderij daar stond Zondag alleen het vierkant nog van, 4e de Slagerij (is reeds vlak) en nog een paar burgerhuizen van een ander. Voor P. Groot wordt nu een groote loods gezet, die komt van de fort-loods, die ook weg moest, en Cor Groot is met z'n moeder bij Jan Koster. Dat rommelt dus nog, maar als 't land er een poos onder zit, is het niet veel meer. K. Reine uit de Starnmeer is overleden, vorig jaar droge pleuris gehad en nu t.b.c. Hij is j.l. Zondag te Akersloot begraven. Zijn vrouw met 10 kinderen is nog in de Starnmeer, maar gaat naar P. Binnenwijzend, Zuidervaart. W. Schermerhorn gaat naar J. Lakeman, zijn werkmans is met heel wat vee naar de oude plaats in de Schermer, die zoon eind 't land in staat van S. Koning, vroeger Wout Spaan. J. Wegener gaat naar oude Thijs Groot, Blokterweg. Winterstein gaat naar Akersloot bij Droog (eerder Moes Groot bij 't Schouw). Henk Schoehuis is weg, naar J. Kramer Czn. Stompeloren (voormalig Hypotheekhouder). Die heeft 't huis met één kavel land gehuurd, Kramer blijft erin wonen en bij zijn schoonvader aan de Noordervaart. Verder zitten ze om de dijk, voorzoover ik zien kan allemaal nog.

Geïnundeerde stolpen in de Starnmeer

J. W. Uitenthuis heeft een plaats gehuurd in de Schaalsmeer. Aan de Middenweg zijn er al wat weg, maar er zitten er ook nog heel wat. P. Rol is weg, op West-Gr.dijk bij ?? Jb. Slooten en z'n schoonzoon zijn ook weg. G. Jongens gaat naar z'n dochter, R. Jongens naar z'n schoonmoeder. Cees Jongens komt in dat groote groen kippenhok van Bankersen aan den eenen kant en de werkmans van Wegener aan den anderen kant (er zijn 5 hokken van 5 bij 5 M). De werkmans van Cees Jongens komt in een kippenhok van Dick Steenhoff, enz. enz. We hadden van den winter nog een wel [gasbron] er bij laten maken en waarachtig best kookgas, dat is ook zonde, hij doet nog iets, maar wordt het [water] nog hooger is 't af, en gaat de wel naar de bliksem. Ik heb naderhand nog weer een dag of wat gelegen, en met deze toestand gaan wij niet weg, als de kaai van de Oostwouderpolder het nog maar houdt. Willen jullie eens komen en den volgende dag terug, echter hoogstens 2. Rotteveel woont er nog met 2 koeien. Hebben jullie nog koeien, heb je nog hooi? Hoeveel groen land heb je nog, en is daar al vee voor? Kan ik als 't nood geeft een auto vol sturen?

De Hartelijke Groeten van ons allen, S.

Dat 'Hou Zee' in de eerste regel was pure, maar gewaagde spot op de door de NSB gebruikte, onderlinge groet. Een kleine, eenregelige daad van verzet. Mevrouw Annie van Twisk-Willig zelf herinnert zich nog goed hoe zij als kleuter met haar broers Vok en Piet vanaf huis in een schuitje meevoer naar de Middenweg. Daar stonden de stolpboerderijen helemaal onder water. Door de geopende darsdeuren konden ze zo een stolp invaren. Dat beeld zal zij nooit vergeten.

WM

(met dank aan de familie Van Twisk en de Vriendenkring Hondsbossche)

Voor meer info over het boek, kijk op: info@uitgeverij-noord-holland.nl

Middenweg Starnmeer 1944-1945

Kamerhoppolder nabij Oost-Graftdijk, stolp Ris 1944

Akerbouw bv
BURGER EN UTILITEITSBOUW

BOUW GARANT

Heeft u bouwplannen?

Uw onderhouds- en restauratiepartner in Noord-Holland

Akerbouw B.V. Geesterweg 6, 1911 NB Uitgeest
T: 0251-315817 info@akerbouw.nl www.akerbouw.nl

PROVIS

BOUWKUNDIG ADVIES

Provis bouwkundig advies
Oudegracht 234, 1811CR Alkmaar
072 2200167
info@provisadvies.nl
www.provisadvies.nl

Aannemersbedrijf M. Duinmaijer B.V.

Nieuwbouw
Utiliteitsbouw
Verbouw
Onderhoud
Restauratie
Kozijnen en lijstwerk

M.C. van Voordenstraat 2
1483 GB De Rijp
tel.: 0299 673487
duinmaijer@duinmaijer.nl
www.duinmaijer.nl

BOUW GARANT

Floridus
tuin & groen

- hoveniersbedrijf
- tuinontwerp en adviescentrum
- sport en recreatie
- tuinwinkel

voor een passende omgeving bij uw woning

Het Woud 10 - 1688 JE Nibbixwoud - telefoon 0229 - 57 16 29
E-mail hoveniers@floridus.nl
www.floridus.nl

vhg

Van Lierop houdt uw monument leefbaar...

- > HOUTINSECTENBESTRIJDING
- > ZWAMBESTRIJDING
- > HOUTHERSTEL MET EPOXYTECHNIEK
- > VOCHTBESTRIJDING / KELDERAFDICHTING
- > INSPECTIE-ABONNEMENTEN

MEER DAN **50** Jaar ERVARING

Van Lierop 0172 43 35 14
Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht
www.vanlierop.nl

GRATIS INSPECTIE
VRAAG NAAR DE VOORWAARDEN

NVPB NEDERLANDSE VERENIGING VAN PRAKTIKANTEN
ISO 9001 VERBODEN TOEGANG
ISO 14001 VERBODEN TOEGANG
ISO 45001 VERBODEN TOEGANG
ISO 13254 VERBODEN TOEGANG
ISO 13255 VERBODEN TOEGANG

STOLPEN IN DE KUNST

De stolpboerderij is al eeuwenlang een terugkerend onderwerp voor beeldend kunstenaars. Niet verwonderlijk, want de polderpiramide is karakteristiek in elk landschap, in veel dorpen en zelfs in een enkele stad. De Noord-Hollandse stolp valt op en wordt niet voor niets door kunstenaars verbeeld, door alle tijden en in uiteenlopende stijlen.

U denkt in eerste oogopslag wellicht aan een flagrante vergissing. Een kasteel, of beter nog niet meer dan een onderdeel daarvan, een toren, een ruïne. Dan vraag ik u toch beleefd nog een keer te kijken naar deze verbluffende tekening uit het schetsboek van Willem Koekkoek (Amsterdam 1839 - Amstelveen 1895). Dan ontdekt u een feest aan ruraal leven: met was aan de lijn, waterputten, vergaarbakken, regenpijpen, houten hekken, stolpen en als miniatuur... een gezicht op Schagen.

Koekkoeken

De familie Koekkoek levert in de 19e eeuw een reeks aan kunstenaars op die start bij vader Hermanus sr. en waarvan de latere Barend het meest bekend wordt met het stichten van een tekenschool in Kleef. Maar wij kijken naar deze fenomenale bladzijde

uit het schetsboek van Willem Koekkoek. Willem krijgt in Amsterdam les van zijn vader en is een begenadigd leerling als hij zich verder ontwikkelt in de Hollandse romantiek. Stadsgezichten in zomer en winter, waar hij realiteit koppelt aan fantasie. Dit levert idyllische taferelen op, die vooral in het buitenland geliefd zijn. Zijn voorstellingen hoeven dus niet per se naar waarheid te zijn. Willem voegt elementen toe, maakte eigen composities. Capriccio, noemt men dat. Cornelis Springer is zijn grote voorbeeld. Willem schildert ook stillevens, landschappen, marines en dorpsgezichten.

Tekeningen

En een dorpsgezicht is deze tekening zonder twijfel, tenminste als je Schagen als klein stadje daartoe mag rekenen. Maar het los en tegelijk raak geschetste taferel, dat uit

verschillende onderdelen bestaat, heeft beslist een hoog landelijk karakter. Slot of geen slot. Bekijk het geheel met de slottoren als woonhuis en het annex gelegen boerenspul met een onvolledige, rietgedekte stolpschuur en het eenvoudige, aansluitende woonhuis met pannengedekt zadeldak. Houten wanden en een simpel spijlenhek. De schets toont de aantekening 'ried', later verbeterd in 'riet'. In de lucht zweeft een kapitale stolp met topgevel, dakspiegel en dubbele schoorsteen. Aandoenlijk is het vergezicht op Schagen, zoals het toen inderdaad was. Met een kerktoren. Deze tekening met de ruïne van het slot te Schagen is er eentje om goed te bekijken. Vergelijk bijvoorbeeld ook eens Willems tekening met de titel 'Het huis met een windmolen' uit 1895.

WM

Ruïne slot Schagen door Willem Koekkoek, bron Rijksmuseum A'dam

TAART EN BLOEMEN VOOR BRANDBLUSSERS

Op dinsdag 1 oktober 2019 kondigde de rode haan zijn komst met rookwolken aan. Hij had het gemunt op de stolpboerderij van Gerrit Vlaar in Benningbroek. Het vuur openbaarde zich het eerst in de schuur achter de stolp. Gerrit had niet op de komst van de vuurvogel gerekend. Hij had niets in de gaten. Maar Jeremy en Regina, oplettende burens, wel.

Jeremy zag de rook onder de dakpannen opstijgen en aarzelde geen moment. Samen met Regina stormde hij gewapend met tuinslang en brandblussers ten strijde. Het vuur te lijf! De schuur stond in lichterlaaie en was niet meer van de ondergang te redden. De rode pyromaan kraaide van plezier en richtte zijn aandacht op het rieten dak van de stolp. Uit alle macht hielden Jeremy en Regina het dak en de muren van de boerderij nat en dat was maar goed ook. Door hun doortastende optreden sloeg het vuur niet over naar het dak van de boerderij en werd de stolp voor de ondergang behoed. 'Bijkomend geluk was dat de wind van de boerderij af waaide,' verklaarde Regina. 'Toch dampte het kletsnatte dak door de hitte,' vulde Jeremy aan. Uiteindelijk kregen beiden, met hulp van buurtgenoten, het vuur onder controle en sloeg het vuurmonster op de vlucht.

Huldebetoon

Anneke Zandt en Ed Pielkenrood van Boerderijenstichting Noord-Holland hebben de onbezoldigde brandweerlieden in het zonnetje gezet. Ed Pielkenrood: 'Door hun geweldige optreden is deze monumentale boerderij gered.' 'Daarvoor zijn we ze heel dankbaar,' zei Anneke Zandt, terwijl er bloemen en taart werden overhandigd. Tevens zijn Jeremy en Regina tot 'Vrienden van de Stolp' benoemd. 'We zijn door het oog van de naald gekropen,' verzuchtte Gerrit Vlaar, 'ik ben mijn burens veel dank verschuldigd.' 'Je moet er toch niet aan denken dat deze stolp ten onder was gegaan en er een gat was geslagen in dit authentieke lintdorp. We moeten extra zuinig op deze juweeltjes zijn. Vandaar dit welverdiende huldebetoon,' zei Pielkenrood, terwijl het gezelschap bewonderend nog een rondje om de boerderij wandelde.

JS

De vier stolpenredders in de bloemen gezet

STOLP BENNINGBROEK ZEKER TWEE EEUWEN OUD

De boerderij aan de Oosterstraat 8 in Benningbroek is zeker twee eeuwen oud. Het vierkant is echter veel ouder. Na de reformatie in de 16e eeuw heeft er eerst een katholieke schuilkerk gestaan. Honderd jaar geleden werd de stolp in tweeën bewoond. Gerrit Vlaar (84) de huidige bewoner, was de oudste zoon in het gezin van 8 kinderen en hij nam traditiegetrouw de boerderij over van zijn ouders. Aan de koegang is nog een knechtenbedstee te zien. Opmerkelijk is de losgekoppelde staart, die daarmee geen staart meer is. Volgens de overlevering is er echter nooit een doorlopend dak geweest. Een ander opmerkelijk feit is de dakspiegel aan de achterkant, die meestal aan de voorzijde zit. In dit geval was dat achter, omdat er van een pannendak schoner water kwam dan van een rietdak, dat was zuur en niet geschikt als drinkwater en voor zuivelbereiding. Gerrit Vlaar kan zich nog levendig de chaos herinneren die de Duitsers op 17 april 1945 met de inundatie in de Wieringermeer veroorzaakten.

OVERZICHT VAN BOERDERIJBRANDEN IN NOORD-HOLLAND 2019:

- januari 2019: Kennemerstraatweg, Alkmaar;
- januari 2019: Oude Schulpweg, Egmond-Binnen;
- maart 2019: Oosterweg M, Purmer;
- april 2019: Bobeldijk, Berkhout;
- april 2019: Laanweg, Zuidschermmer;
- april 2019: Oosterweg M, Purmer;
- oktober 2019: IJweg, Nieuw-Vennep;
- november 2019: Groeneweg, Bergen.

(Gelukkig zijn niet alle boerderijen geheel verbrand)

KIEK 50

Nog niet opgelost!

Er is nog geen zekerheid over waar de boerderij op de foto van Kiek 50 heeft gestaan. De eerste reactie kwam per telefoon uit Hoorn. Het was echter zowel een melding als een vraag: 'Is dit misschien Zeevangs-zeedijk nummer 8 in Kwadijk?' Stolp Award-winnaar Jan de Groot uit Middenbeemster (zie pagina 9) is desgevraagd niet helemaal zeker van zijn zaak. De foto toont best een stokoud model, waarvan er tegenwoordig niet zoveel meer zijn. Schaars dus, en mogelijk zeldzaam. Jan denkt in eerste instantie aan Wieringen, maar het kan volgens hem net zo goed Waterland zijn, of wellicht Oostzaan. Slechts opties en suggesties dus en nog geen oplossing. Wellicht kunt u als lezer in uw geheugen graven en dient de oplossing zich aan. We wachten nadere berichten af en zodra wij klaarheid kunnen brengen laten wij het u weten.

KIEK 51

In de maand december is de redactie heel gelukkig met deze aangeleverde foto van een wit besneeuwde stolpboerderij, die zo als ijspaleis lijkt 'weggelopen' uit een of ander buitenlands sprookjespark van een bekende cartoonist naar uw keuze. 'Snowstolp' is een ijskoude naam die mij als vanzelf invalt. Invalt als een lawine, zal ik maar schrijven. Wat past deze foto ook mooi bij de eerste decembernachten met vorst. Deze reiken vooralsnog niet veel verder dan een flinterdun vliesje ijs op stil slootwater en wit uitgeslagen autoruiten. En dan is het krabben geblazen. De eerste keiharde confrontatie met Koning Winter. Afijn, laten we behalve naar deze pure witheid, dit zuivere schouwspel, ook en vooral kijken naar het agrarisch erfgoed dat op de foto staat. Als we door de poedersneeuw heen kijken, ontwaren we daaronder een kasteel van boerenbouwkunst.

Koninklijk voorkomen

Deze stolp heeft ontegenzeggelijk een koninklijk voorkomen. De wel gebezigde term polderpaleis voor een stolpboerderij is in dit geval midden in de roos. En ja, de kerstroos. Kijk naar dat majestueuze dak vol met (witte) dakpannen van dakgoot tot verlengde nok, inclusief de ruim opgezette uitbouwen aan de linker- en de rechterkant. Links de staart als verlengstuk van de stal met de lange regel. De uitbouw rechts is een verdere vergroting van de woonruimte aan de voorzijde van de stolp. Een soort van voorhuis, maar dan aan de zijkant. Mogelijkerwijs bedoeld voor het oude boerenechtpaar met pensioen dat hier ruimte maakt voor opvolging, in Noord-Holland meestal door de oudste zoon. Het meest rechtse, vijfde kozijn is dan ook uit het ritme van de vier kozijnen aan weerszijden van de voordeur aangebracht. Maar dan wel zo dat het dit ritme niet verstoort. Eerder toont het als in muziek twee keer een rustteken met de bredere delen in de gemetselde voormuur. De kozijnen zijn alle gelijk rechthoekig en uitgerust met negen ruiten. Ze sluiten boven aan bij de rechte bakgoot met kroonlijst. De voordeur heeft een sierlijk bovenlicht. De houten topgevel is recht en strak vormgegeven met een kleine timpaan als bekroning. Het enkele raam oogt als een cycloop. Mogelijk een vroege vorm van buurtpreventie. De vorm van de excentrisch in het voorste dakvlak geplaatste schoorsteen is niet te bepalen. Of is hier sprake van sneeuwblindheid?

Sieraad

De lange, lange zijgevel is buitengewoon ruraal monumentaal. De bakstenen gevel

toont als een front, als een sterke verdediging voor het melkvee dat hierachter in rijen op de lange regel staat opgesteld. Ze worden gemolken of wellicht liggen de koeien te herkauwen en is het binnen warm en klinkt er slechts het geluid van malende kaken. We weten het niet. Het erf ligt er verder onge-rept en leeg, maar niet verlaten bij. De hand van het dagelijks onderhoud straalt van het erf en de stolpboerderij af. De smetrand op de zijgevel lijkt dit te ondersteunen. De berijpte bomen achter het damhek zijn als kroonluchters op een stam. En dan dat hek op de even sober als fraai aangelegde brug over de voorsloot. Een hek als een sieraad, zo rijk is het gedecoreerd. De rechte hekken op de dam en de korte zijvleugels zijn voorzien van een uitbundig, maar strak uitgevoerd bloemmotief. De poort is al helemaal van koninklijke allure.

Prachtige krullen lopen omhoog naar de beide poorten die, hoewel uitnodigend wijd open, duidelijk aangeven waar het gezag op dit boeren-erf begint. Daar, precies daar waar beide poorten in een hoge boog sluiten. Een sieraad, en dat is geen letter te veel.

Waar in de winter

Dat allemaal beschreven hebbende, blijft de onvermijdelijke vraag, ook in dit decembernummer: waar staat of (en dat is niet te hopen) stond deze stolpboerderij? Waar staat dit besneeuwde polderpaleis? Waar in de winter staat deze stolp? Bel, mail, meld, schrijf ogenblikkelijk het secretariaat. Het is uw vriendenplicht dit winterse raadsel op te lossen.

WM

Wie weet meer?

Gedeelte van de spaarboogfundering van een verbrande boerderij in Berkhout (gebouwd 1877)

DE ONDERGRONDSE STOLP

Hoe een stolpboerderij er uit ziet, dat kunnen veel Vrienden van de Stolp wel dromen. Een piramidevormig dak, grote darsdeuren, een hoge schoorsteen en binnen een houten vierkant. Maar hoe ziet zo'n boerderij er onder de grond eigenlijk uit? Het vierkant en de gevels dragen de kap van de boerderij en dat is een flink gewicht. Hoe zorgden de bouwers ervoor dat deze stevig bleven staan?

Koehuiden

Vraag een willekeurig persoon hoe een oud huis is gefundeerd en je krijgt als antwoord: 'op koehuiden'. Bijna iedereen kent deze volkswijsheid en veel mensen zijn er ook van overtuigd dat het klopt. Ik moet deze personen teleurstellen, want het gaat hier om een hardnekkige mythe. Gebouwen werden in het verleden zeker niet gefundeerd op koehuiden, al was het maar omdat de huiden geen enkele draagkracht zouden toevoegen aan het fundament. Bij archeologisch onderzoek in Nederland is bovendien nog nooit een muur gevonden die gefundeerd is op koehuiden. Voor de herkomst van het verhaal worden meerdere verklaringen gegeven. Het meest waarschijnlijk is dat het om een verkeerde interpretatie van oude teksten gaat. Hierin komt de zinsnede 'op hyuden is gefundeerd' nogal eens voor. Dit lijkt te verwijzen naar een fundering met huiden, maar betekent eigenlijk: 'heden/vandaag is gebouwd'. Een andere

verklaring is dat verwarring is ontstaan door het gebruik van scheepshuiden, oftewel de houten buitenwand van een schip. Na afbraak van een schip konden de huidplanken nog worden hergebruikt in de funderingen van huizen en uit archeologisch onderzoek blijkt dat dit ook daadwerkelijk werd gedaan. Hoe het ook zij, er is nog nooit een stolp op koehuiden gebouwd.

Factoren

Hoe een stolpboerderij in het verleden is gefundeerd, is in hoofdzaak bepaald door drie factoren. In de eerste plaats is dat de ondergrond van het perceel. In Noord-Holland komen verschillende grondsoorten voor, namelijk zand langs de kust, klei en zavel (een mix van zand en klei) in West-Friesland en de droogmakerijen, en veen ten zuiden van West-Friesland. De draagkracht van deze grondsoorten verschilt sterk: zand vormt een stabiele ondergrond voor een gebouw, zavel en klei

Archeologisch onderzoek naar een afgebroken stolp aan de Zwaagdijk. Funderingen, kelders en putten zijn blootgelegd en worden gedocumenteerd

De stolpboerderij uit 1877 in Berkhout

De vierkantpoer van een stolp in Schellinkhout

Een van de enorme vierkantpoeren van De Leeuwenhalm in Bovenkarspel van boven gezien. De rood-witte stok is 2 meter lang

Belangrijke Afbraakveiling te Bovenkarspel.
Deurw. VAN SCHOTEN te Hoorn,
 zal op **DONDERDAG 28 FEBRUARI**
 a.s., en zoo noodig den daarop vol-
 genden dag, telkens des voorm. 9½
 uur, nabij den Stationsweg te Boven-
 karspel, publiek verkoopen:
De volledige AFBRAAK
 van het groote boerenhuis, genaamd
 „De Leeuwenhalm”, als: groote partij-
 tijen steen, pannen, schot- en plank-
 hout, balken, eikendeuren, ramen en
 kozijnen, aanzienlijke partij Sparren,
 groot eiken vierkant (gediend heb-
 bende tot berging van 60 koe-hoof),
 enz.; Voorts 2 Wandtableau's, (tegels
 met figuren). Eene groote partij
 brandhout en wat verder zal worden
 aangeboden. Om contant geld.

Bericht uit 1918 over de afbraak van
 De Leeuwenhalm

zijn minder stabiel en de draagkracht van veen is ronduit slecht. Een tweede factor die meespeelde was het gewicht van het gebouw. Dit gewicht is afhankelijk van de omvang van de boerderij, maar ook van de gebruikte bouwmaterialen. Gevels van baksteen zijn bijvoorbeeld veel zwaarder dan houten gevels. De dakbedekking maakte juist weer weinig verschil, want een dak van riet of dakpannen is ongeveer even zwaar. Ten derde speelden de financiële middelen van de opdrachtgever van de bouw een rol. Het bouwen van een zwaar uitgevoerde fundering kostte meer geld dan een eenvoudige fundering en dit moest wel binnen het budget passen.

Gevels

Diverse stolpboerderijen zijn de afgelopen jaren onderzocht door middel van archeologisch onderzoek en hierbij zijn ook de funderingen van de gevels bekeken. Uit dit onderzoek blijkt dat veel gevels van stolpboerderijen een eenvoudige fundering 'op staal' hebben. Dit betekent dat sprake is van

een ondiepe gemetselde fundering met verbrede voet, zonder planken of palen daar-
 onder. De fundering rustte eenvoudig op de bodem. Uit 17e-eeuwse bouwbestekken is bekend dat ook stolpen met een paalfunde-
 ring werden gebouwd, waaronder drie boer-
 derijen in de Schermer in opdracht van de stad Alkmaar. We spreken in dat geval van een fundering 'op kleef', waarbij de wrijving van de grond op korte palen voor draag-
 kracht zorgde.

Hiernaast komen funderingen met 'spaar-
 bogen' geregeld voor, oftewel gemetselde bogen. Onder de voeten van de bogen staan houten funderingspalen. Een spaarboog-
 fundering is een slimme constructie, waarbij met een minimum aan bouw materiaal een sterke fundering wordt gecreëerd. We komen dit type fundering vooral tegen in gebieden met een instabiele ondergrond, namelijk veen en klei. Een voorbeeld van een stolp met spaarboogfundering was een boerderij in Berkhout die in 2014 is verbrand. De stolp werd in 1877 gebouwd door een telg van de rijke familie Slagter en daarbij is flink geïnvesteerd. Dit blijkt uit de fraaie gevels van de boerderij, maar ook uit de funderingen. Niet alleen de gevels, maar ook alle binnen-
 muren en zelfs de lage muur onder de achter-
 poten van de koeien waren gefundeerd op spaarbogen.

Nog weer een andere funderingswijze maakt gebruik van grondverbetering. Dit houdt in dat op de plek van muren een sleuf wordt uitgegraven, waarin vervolgens zand wordt gestort. Op deze baan zand wordt vervolgens de muur gebouwd. Een voorbeeld van dit type fundering is gevonden bij een stolp in Zuidermeer uit 1877, die in 2016 is afgebroken. Ook hier waren niet alleen de gevels, maar ook de binnenmuren en -wanden gefundeerd op zandsleuven.

Vierkantpoeren

De vier houten palen van het vierkant staan altijd op een vierkant bakstenen fundament, de zogenaamde vierkantpoer. Tussen de poer

en de paal ligt een (eiken)houten plaat: het peulhout. De bovenkant van de vierkantpoer bevindt zich boven de grond, de rest zit onder de grond. Voor poeren geldt vaak dat zij naar onder toe groter worden, als een piramide. Hoe diep en breed de poeren zijn gemaakt, verschilt per boerderij. Soms is sprake van kleine en ondiepe poeren, bijvoorbeeld 50 bij 50 cm en slechts enkele lagen baksteen onder de grond, en kun je je nauwelijks voorstellen dat hier een vierkant op kan staan. Bij menige stolp is het vierkant dan ook in de loop van de tijd wat scheef gezakt. Met wat extra ondersteuning of knutselwerk aan een poer loste men dit dan weer op.

Ook extreem grote vierkantpoeren komen voor. In 2016 is een deel van een stolpboerderij in Bovenkarspel opgegraven, genaamd De Leeuwenhalm. Deze stolp is rond 1770 gebouwd door de familie L'Epie, een rijke familie uit Enkhuzen. Zij woonden niet zelf in de boerderij, maar verhuurden het pand en de bijbehorende landerijen. De Leeuwenhalm was een grote Noord-Hollandse stolp van ruim 20 meter lang en ongeveer 17,5 meter breed. De vierkantpoeren van de Leeuwenhalm bleken uitzonderlijk zwaar te zijn uitgevoerd: de onderkant bestond uit een vierkant bakstenen blok van maar liefst 2 bij 2 meter en bijna 80 cm hoog! Hierop was een kleinere poer gebouwd en daarop stond de houten vierkantpaal. Het geheel was nog extra versterkt door een serie dunne palen onder de bakstenen blokken. De extreem zware fundering hangt in dit geval zeker samen met de rijke opdrachtgever van de bouw. Deze familie had de financiële middelen voor een zeer degelijke bouwwijze, die garandeerde dat de boerderij eeuwenlang mee zou gaan. Toch heeft De Leeuwenhalm slechts ongeveer 150 jaar bestaan, want in 1918 is de stolp afgebroken. Hoe lang een stolp meegaat, is weer een heel ander verhaal waarbij de wijze van funderen meestal geen doorslaggevende rol speelt.

DD

STOLPEN IN HET NIEUWS

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

Een stolp in **Schoorl** wordt wellnesshotel. De plaatselijke politiek steunt dit plan. Er komen 37 kamers. Parkeerplaatsen worden bovengronds en ondergronds aangelegd. Het plan is aangepast na bezwaren van burens. Zo is een zwembad geschrapt. Wel komen er in de tuin sauna's. Het college van B en W noemt het hotel een toeristische aanwinst voor Schoorl.

De Bouwhistorische Commissie van het Westfries Genootschap te **Hoorn** legt stolpen en andere bedreigde panden vast. Inmiddels is een indrukwekkende documentatie opgebouwd, te vinden op de website van het genootschap. Meten, ruiken, voelen, registreren, fotograferen en praten, dat doet de commissie ter plekke. En ter afronding gedetailleerd beschrijven.

Een stolp in **Hoogwoud** in mini-uitvoering. Jaap Vriend uit De Goorn bouwde 'm na op een schaal van 1 op 87. Compleet met regenpijpen, die met beugeltjes van nauwelijks een millimeter breed vastzitten. Vriend maakte zijn natuurgetrouwe bouwwerk op verzoek van de Westfries Modelspoorclub. Bouwkundig Ontwerp- & Tekembureau Maarten Koning leverde hem de tekening. Koning is bezig met de restauratie van de Hoogwouder boerderij.

Brand in **Bergen**. Drie brandweerauto's en een hoogwerker werden ingezet. De brand in een stolpboerderij woedde korte tijd. Groot alarm werd gegeven vanwege het rieten dak. Na drie kwartier was de brand onder controle. De drie aanwezige bewoners bleven ongedeerd.

Sloop lijkt onafwendbaar voor Romuald. De verwaarloosde stolp bij **Stompvoren** staat op instorten. De eigenaar dacht er 'iets' te doen met John Deere. Nadat de trekkerfabrikant zich terugtrok, wordt de boerderij aan zijn lot overgelaten. Het project heeft voor de eigenaar 'geen prioriteit'. Zie voor de historie van Romuald de beeldbank van Vrienden van de Stolp.

Ze bouwen nu in **Westzaan** een molen, maar gaan straks aan de slag met een stolp. Timmermannen Remco Jonker en Alan van der Veer hebben er zin in, het duo van het Zaanse restauratiebedrijf R. Jonker. Het project van De Veldmuis vordert. Deze nieuwe molen wordt zestien meter hoog. Als oorspronkelijke houtzaagmolen is De Veldmuis gesloopt in 1916.

Lof, maar geen landelijke prijs voor de schilder van stolp De Omval in **Westbeemster**. Laurens Wessels van de Hoornsche Schilderwerken uit Zwaag greep naast de Nationale Schildersvakprijs 2019 waarvoor hij was genomineerd. Met twee vakgenoten werkte hij drie weken aan de boerderij en bijgebouwen. Met veel West-Fries mintgroen, crèmewit en rood.

Grootse plannen in **De Woude** voor De Woudhaven, de jachthaven bij het Alkmaardermeer. De havenbeheerder denkt aan een restaurant op de zuidkant van het haventerrein, in de vorm van een afgeknotte stolp met een kapberg. Met in het complex ook een dienstwoning. Verder een terras, camperen parkeerplaatsen en twee lighavens voor boten. En een elektrisch pontje.

Van gerenommeerd fokbedrijf tot comfortabel gastenverblijf. De nieuwe eigenaren van De Woudhoeve in **Oosterblokker** toverden de oude veestal achter de stolp om tot zestien luxe tweepersoonskamers, alle met eigen douche en toilet. Plus een gemeenschappelijke ruimte. De kamers hebben geen nummer, maar zijn vernoemd naar plaatsen langs de Omringdijk.

Wonen in een stolp die bordeel was? Het onderkomen van Club Jan Bik in **Westbeemster** staat te koop. Het seksbedrijf stopte in 2014. De boerderij is eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf. Vanwege forse betalingsachterstanden had de Belastingdienst het pand in beslag genomen. De bestemming van de stolp is veranderd van seksinrichting naar wonen.

Goed nieuws uit **Opmeer** voor stolpenliefhebbers. De gemeente versoepelt de mogelijkheden voor splitsing. Deze verruiming opent de deur naar verbouwing tot meerdere appartementen. Eerder was dat hier heel lastig door allerlei strenge voorwaarden. Nu is nog maar een 'kleine vergunning' nodig. Ook Stichting Landelijk Schoon van het Westfries Genootschap is blij. Wel hoopt zij op respect bij bewoners voor het authentieke boeren erf.

Het duurde lang, maar **Schagen** is zijn stolp aan de Molenweg kwijt. De opbrengst is veel lager dan verwacht. De verkoop had veel voeten in aarde. Aanvankelijk vroeg de gemeente een miljoen euro, na een taxatie van een makelaar. Die schatte de waarde op 950.000 euro. De laatste vraagprijs was 650.000 euro. En die leverde uiteindelijk 761.611 euro op.

COLOFON

Nieuwsbrief nr. 99 van de Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', december 2019

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen NH
info@boerderijstichting.nl
 Dinsdag en donderdag van 9 tot 5 telefonisch bereikbaar via 072 581 68 88
beeldbank@boerderijstichting.nl
www.boerderijstichting.nl
IBAN: NL69 INGB 0000 3381 81 t.n.v. Boerderijstichting Noord-Holland, Bergen

Community vierkantdelers:
 www.stolpencommunity.nl

Redactieteam:
 Dieuwertje Duijn
 Wilma Eelman
 Willem Messchaert
 Jan Schoen
 Renee Stroomer
 Nico van der Wel
 Ad Kikkert (tekstcorrectie)

Grafische verzorging en advertenties:
 Carla Buijsman, le bureau, Hoorn (0229 317 027)
Druk: Koopmans' Drukkerij, Zwaag
Oplage: 1.950 exemplaren

Bestuur:
 Peter van Zutphen (voorzitter), Anna Paulowna
 Henk de Visser (secretaris), Oudorp
 Ralf van Etten (penningmeester), Stompvoren
 Anneke Zandt, Twisk
 Wilma Eelman, Den Burg
 Ed Pielkenrood, Koog aan de Zaan

Advisering
 De Boerderijstichting biedt begunstigers de mogelijkheid om (in omvang en diepte) beperkte bouwkundige en esthetische adviezen in te winnen. Voor deze adviezen wordt een bijdrage in de kosten in rekening gebracht. Voor informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat.

De Nieuwsbrief verschijnt in maart, juni, september en december. ISSN 1566-8843

ANBI

De Boerderijstichting Noord-Holland is aangemerkt als culturele ANBI. Onze penningmeester Ralf van Etten kan u alles vertellen over schenkingen aan de Boerderijstichting en de fiscale voordelen daarvan. Zijn e-mailadres is: penningmeester@boerderijstichting.nl

Uw donateursbijdrage bedraagt € 22,50 per jaar, meer mag natuurlijk!
 Voor bedrijven is dat minimaal € 50,- per jaar en ook daarbij geldt: een hoger bedrag is welkom.

Nieuwsbrief niet ontvangen?
 Neem dan contact op met het secretariaat.

SCHILDERSBEDRIJF
Jos Bes
 TUITJENHORN
 TEL : 06-53694232 / 0226-393615
 WWW.SCHILDERSBEDRIJF-JOSBES.NL

PRONK STAAT VOOR VAKMANSCHAP

PRONK BOUW
 nieuwbouw
 verbouw
 onderhoud
 restauratie

Vakgroep Restauratie

Machinestraat 2, Postbus 20, 1749 ZG Warmenhuizen
 Telefoon (0226) 391374, fax (0226) 392032
 E-mail: info@pronkbouw.nl, website: www.pronkbouw.nl

Visser H-raam

Het Visser H-raam is een specialistisch product van Timmerfabriek Visser. Het Visser H-raam kan gemakkelijk worden ingepast in zowel moderne als traditionele panden.

Tot in detail verantwoord maatwerk

Visser H-raam Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
 075-6177984 | www.timmerfabriekvisser.nl

Voor alle rieten daken
 www.kooijmanrietdekkers.nl

Kooijman Rietdekkers

Rietdekbedrijf J.P. Kooijman B.V.
 Ruigeweg 119A, Schagerbrug
 T 0224 57 13 28 of 06 53 89 18 49

- dakvernieuwing
- renovatie dakconstructies
- aanbrengen isolatie/-platen
- reparatie en onderhoud
- dakramen en dakkapellen
- ontmossen

Is uw stolp vervallen? Wanhoop niet!

stolpenbouw
 klaar voor de toekomst

I W E M A BOUW

SCHILDERSBEDRIJF
VAN BENSCHOP

DE VERFFRAAIER!

Zegt wat hij doet,
doet wat hij zegt.

Werkt ook met verven op natuurlijke basis.

T 06 - 22 799 263 - info@vanbenschop.nl
Wognum - www.deverffraaiier.nl
f facebook.com/schildersbedrijfvanbenschop.nl

Sterk in detaillering

HERBOUW • NIEUWBOUW • VERBOUW • INTERIEUR

MAARTEN KONING

Bouwkundig Ontwerp- en Tekembureau bv

Schrepel 12 | De Goorn | 0229 540 996 | maarten-koning.nl

KLAVER
MAKELAARDIJ

**SPECIALIST IN DE
VERKOOP & AANKOOP
VAN STOLPBOERDERIJEN**

NEEM CONTACT MET ONS OP

www.klavermakelaardij.nl | 0226-414008

**BUITEN
STATE**
makelaars